KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 15.3.2023 r.
COM(2023) 118 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

dotyczące wykonania i stosowania Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony

1 styczeń – 31 grudzień 2022 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie 2
2. Ramy instytucjonalne, narzędzia egzekwowania prawa i rozstrzyganie sporów 2
3. Wykonywanie umowy w poszczególnych sektorach 4
   3.1. Handel towarami 4
   3.2. Usługi i inwestycje, handel cyfrowy, własność intelektualna, zamówienia publiczne oraz małe i średnie przedsiębiorstwa 6
   3.3. Energetyka 7
   3.4. Transport 8
   3.5. Rybołówstwo 9
   3.6. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego 9
   3.7. Współpraca organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych 10
   3.8. Uczestnictwo w programach Unii 10
4. Przegląd skarg 11
5. Zmiany w prawie Zjednoczonego Królestwa 12
   5.1. Kwestie przekrojowe 12
   5.2. Równe warunki działania na rzecz otwartej i uczciwej konkurencji oraz zrównoważonego rozwoju 13
6. Skutki dla przepływów handlowych i przepływu osób 14
   6.1. Przepływy handlowe 14
   6.2. Przepływ osób 18
7. Wnioski 20

Załącznik 1: Posiedzenia wspólnych organów ustanowionych na podstawie umowy o handlu i współpracy przeprowadzone w 2022 r. 21

1. Wprowadzenie

Od dnia 1 stycznia 2021 r. handel i współpracę między Unią Europejską (UE) a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Zjednoczone Królestwo) reguluje umowa o handlu i współpracy podpisana 30 grudnia 2020 r.[1] Umowa ta obejmuje szeroki zakres dziedzin, takich jak handel, transport, rybołówstwo, energetyka, koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego, współpraca organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, zapewniając równe warunki dla uczciwej konkurencji i zrównoważonego rozwoju jak również poszanowanie praw podstawowych.

Niniejszy dokument jest drugim sprawozdaniem Komisji dotyczącym wykonania i stosowania umowy o handlu i współpracy zgodnie z wymogiem określonym w art. 2 ust. 4 decyzji Rady (UE) 2021/689 z dnia 29 kwietnia 2021 r.[2] Przedstawiono w nim przegląd głównych zmian w funkcjonowaniu ram instytucjonalnych (sekcja 2), jak również w szeregu dziedzin wchodzących w jej zakres(sekcja 3), w tym przegląd skarg otrzymanych w 2022 r. (sekcja 4). W sprawozdaniu omówiono również zachodzące w 2022 r. zmiany regulacyjne w Zjednoczonym Królestwie (sekcja 5). Ponadto w sprawozdaniu przedstawiono analizę skutków, jakie dla UE ma po upływie dwóch lat od zakończenia okresu przejściowego opuszczenie przez Zjednoczone Królestwo rynku wewnętrznego, unii celnej i poszczególnych polityk unijnych (sekcja 6).

2. Ramy instytucjonalne, narzędzia egzekwowania prawa i rozstrzyganie sporów

W 2022 r. zakończono opracowywanie ram instytucjonalnych umowy o handlu i współpracy, które zaczęły w pełni funkcjonować[3].

Strony spotykały się we wspólnych organach ustanowionych na podstawie umowy o handlu i współpracy na potrzeby monitorowania i ułatwiania wykonywania jej postanowień. Wykaz posiedzeń przedstawiono w załączniku 1. Komisja publikowała porządki obrad i protokoły z posiedzeń[4]. UE była reprezentowana na tych posiedzeniach przez wspólne organy Komisji Europejskiej, natomiast stanowiska, które należało przyjąć w imieniu UE, były koordynowane z Radą.

W 2022 r. UE i Zjednoczone Królestwo nawiązały współpracę parlamentarną zgodnie z art. 11 umowy o handlu i współpracy. Inauguracyjne posiedzenie Zgromadzenia

[1] Umowa o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony (Dz.U. L 149, s. 10), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN

[2] Decyzja Rady (UE) 2021/689 z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie zawarcia w imieniu Unii Umowy o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, oraz Umowy między Unią Europejską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie procedur bezpieczeństwa na potrzeby wymiany i ochrony informacji niejawnych (Dz.U. L 149 s. 2), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN

[3] Oczekuje się, że zespół ekspertów przewidziany w art. 409 umowy o handlu i współpracy zostanie powołany w 2023 r.

[4] https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en

Parlamentarnego Partnerstwa, składającego się z 35 posłów do Parlamentu Europejskiego i 35 posłów do parlamentu Zjednoczonego Królestwa, odbyło się w Brukseli w dniach 12 i 13 maja. Drugie posiedzenie miało miejsce w Londynie w dniach 7 i 8 listopada[5].

Kontynuowano proces angażowania społeczeństwa obywatelskiego w wykonywanie umowy o handlu i współpracy. Wewnętrzna grupa doradcza UE ustanowiona na podstawie art. 13 umowy o handlu i współpracy, składająca się z 24 przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego i sześciu przedstawicieli Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego[6], odbyła szereg posiedzeń, aby przedyskutować wykonywanie tej umowy[7].

Ponadto pierwsze posiedzenie Forum Społeczeństwa Obywatelskiego[8], skupiającego przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego z UE i ze Zjednoczonego Królestwa zgodnie z art. 14 umowy o handlu i współpracy, miało miejsce 4 października 2022 r.[9] Wśród przedstawicieli UE były organizacje pracodawców i pracowników, a także naukowcy i podmioty spoza administracji rządowej.

W odniesieniu do rozstrzygania sporów Rada Partnerstwa przyjęła, na podstawie art. 752 umowy o handlu i współpracy, listę osób posiadających wiedzę fachową w sektorach objętych umową o handlu i współpracy, które wyrażają chęć i są zdolne pełnić funkcję członków trybunału arbitrażowego[10].

Aby umożliwić UE skuteczne i terminowe wykonywanie swoich praw w zakresie wykonywania i egzekwowania postanowień umowy o wystąpieniu oraz umowy o handlu i współpracy, Parlament Europejski i Rada osiągnęły porozumienie polityczne w sprawie rozporządzenia obejmującego umowę o wystąpieniu oraz porozumienie o handlu i współpracy w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Oczekuje się, że w 2023 r. Rada przyjmie rozporządzenie obejmujące umowę o handlu i współpracy w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres traktatu EWEA.

Rozporządzenia te będą stanowiły dla Komisji podstawę prawną do przyjęcia środków ochronnych przewidzianych w obu umowach. Komisja będzie mogła w szczególności zawiesić obowiązki wynikające z umowy o handlu i współpracy w przypadku niewykonania przez Zjednoczone Królestwo orzeczenia trybunału arbitrażowego powołanego na podstawie umowy o handlu i współpracy lub umowy o wystąpieniu[11]. W określonych przypadkach Komisja będzie mogła działać jednostronnie, aby chronić interesy UE, bez wcześniejszego wszczynania postępowania arbitrażowego, na przykład w przypadkach, gdy istnieje ryzyko,

[5] Porządki obrad posiedzeń Zgromadzenia Parlamentarnego Partnerstwa publikowane są na stronie: https://www.europarl.europa.eu/delegations/en/d-uk/activities/inter-parliamentary

[6] Pełny skład wewnętrznej grupy doradczej UE utworzonej w ramach umowy o handlu i współpracy publikowany jest na stronie:https://www.eesc.europa.eu/en/sections-other-bodies/other/eu-domestic-advisory-group-under-eu-uk-tca/organisation

[7] Protokoły z posiedzeń publikowane są na stronie: https://www.eesc.europa.eu/en/sections-other-bodies/other/eu-domestic-advisory-group-under-eu-uk-tca/events

[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0567

[9] Porządek obrad posiedzenia opublikowano na stronie: https://policy.trade.ec.europa.eu/events/first-eu-uk-trade-and-cooperation-agreement-civil-society-forum-2022-10-04_en

[10] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-PL/TXT/?from=EN&uri=CELEX%3A22022D2550

[11] Art. 749 ust. 4 umowy o handlu i współpracy.

że subsydium w Zjednoczonym Królestwie będzie powodowało znaczący negatywny wpływ na handel lub inwestycje między stronami[12].

3. Wykonywanie umowy w poszczególnych sektorach

W 2022 r. nie pojawiły się żadne poważne trudności w wykonywaniu umowy o handlu i współpracy w poszczególnych sektorach. Zainteresowane strony w dużej mierze dostosowały się do nowej rzeczywistości handlowej wynikającej z wycofania się Zjednoczonego Królestwa z rynku wewnętrznego, unii celnej i poszczególnych polityk Unii. Niemniej jednak nadal istnieją pewne wyzwania: wykonanie uzgodnień dotyczących obrotu energią elektryczną przewidzianych w umowie o handlu i współpracy okazało się bardziej złożone niż przewidywano (zob. sekcja 3.3 poniżej), a pełne i prawidłowe wykonanie postanowień dotyczących rybołówstwa nadal stwarzało wyzwania (zob. sekcja 3.5 poniżej).

3.1. Handel towarami

Wykonanie umowy o handlu i współpracy w dziedzinie handlu towarami skupiało się na skutecznym stosowaniu zasad uzgodnionych przez strony i rozwiązywaniu utrzymujących się problemów. Ogólnie rzecz biorąc, uzgodnienia handlowe ustanowione w umowie o handlu i współpracy funkcjonowały dobrze, chociaż nadal występowały pewne trudności w ich realizacji.

W odniesieniu do aspektów fiskalnych krajowe organy celne zgłosiły zastrzeżenia dotyczące poprawności składanych przez przedsiębiorców własnych deklaracji pochodzenia oraz odpowiedzi udzielonych przez organy celne Zjednoczonego Królestwa dotyczących weryfikacji pochodzenia[13]. Na potrzeby wspierania pracy organów celnych Specjalny Komitet Handlowy ds. Współpracy Celnej i Reguł Pochodzenia przyjął decyzję[14] określającą procedurę, która ma być stosowana w przypadku odmowy preferencyjnego traktowania taryfowego. Uzgodniona procedura pomoże organom celnym państw członkowskich odmówić preferencji w uzasadnionych przypadkach i zamiast tego zastosować stawki celne stosowane względem kraju najbardziej uprzywilejowanego. Zagwarantuje jednocześnie, że nie będzie się odmawiać preferencji bez odpowiednich konsultacji.

Chociaż kontrola prawidłowych reguł pochodzenia stanowi wyzwanie, podobnie jak w przypadku wszystkich umów handlowych, to w przypadku umowy o handlu i współpracy równowaga między regułami horyzontalnymi a regułami pochodzenia dla poszczególnych produktów jest zadowalająca. W szczególności Komisja nie zamierza dokonywać przeglądu reguł pochodzenia dla poszczególnych produktów wykraczającego poza dostosowania techniczne[15]. Komisja uważa, że reguły te zapewniają sprawiedliwą równowagę, przyczyniając się jednocześnie do realizacji nadrzędnego celu Unii, jakim jest osiągnięcie strategicznej autonomii w najważniejszych sektorach.

---

[12] Art. 374 ust. 3 umowy o handlu i współpracy.

[13] W handlu towarami między UE a Zjednoczonym Królestwem cła są należne od towarów niepochodzących ze Zjednoczonego Królestwa, jak również od towarów pochodzących ze Zjednoczonego Królestwa, w odniesieniu do których nie wnioskowano o taryfę preferencyjną („niewykorzystanie"). Na podstawie danych z 2021 r. można oszacować, że należności celne z tytułu przywozu produktów ze Zjednoczonego Królestwa do UE wynoszą łącznie 1,2 mld EUR rocznie.

[14] http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2064/oj

[15] Por. załączniki 3 i 5 do umowy o handlu i współpracy.

W obszarze sanitarnym i fitosanitarnym, pomimo zobowiązania do propagowania wdrażania certyfikacji elektronicznej w celu ułatwienia handlu[16], odnotowano jedynie ograniczony postęp w zakresie akceptowania przez Zjednoczone Królestwo unijnych świadectw w postaci elektronicznej, chociaż tymczasowe rozwiązania zaproponowane przez UE pozwoliły na poprawę sytuacji. Ponadto, pomimo obowiązku dostosowania swoich wymogów certyfikacji urzędowej do norm międzynarodowych[17], Zjednoczone Królestwo nadal wymagało gwarancji w odniesieniu do niektórych chorób zwierząt, co nie jest zgodne z obecnymi normami Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt[18]. Dyskusje techniczne ze Zjednoczonym Królestwem na temat jego wymogów certyfikacji, w tym ich zgodności z wymogami UE jako jednego podmiotu, nie przyniosły w 2022 r. konkretnych rezultatów.

Ponadto Zjednoczone Królestwo zakwestionowało przepisy UE regulujące przywóz z państw trzecich niektórych produktów, takich jak sadzeniaki ziemniaków i nieoczyszczone żywe małże, i ubiegało się o specjalne traktowanie ich wywozu do UE. W następstwie odrębnego systemu regulacji sanitarnych i fitosanitarnych po wystąpieniu z UE Zjednoczone Królestwo podlega jednak wszystkim przepisom UE mającym zastosowanie do państw trzecich nie dostosowujących się dynamicznie do przepisów UE.

Komisja podjęła działania w ramach mechanizmu rozstrzygania sporów WTO w odniesieniu do systemu „kontraktów na transakcje różnicowe”[19], który stanowi główny mechanizm wspierania niskoemisyjnego wytwarzania energii elektrycznej w Zjednoczonym Królestwie. Komisja zakwestionowała kryteria systemu dotyczące wykorzystywania lokalnych towarów i usług jako naruszające zasady niedyskryminacji WTO, ponieważ faworyzują towary i usługi ze Zjednoczonego Królestwa w stosunku do tych importowanych. W lipcu 2022 r. UE i Zjednoczone Królestwo uzgodniły dalsze działania w celu rozwiania obaw Komisji i uściśliły, że beneficjenci systemu nie muszą osiągnąć konkretnego poziomu wykorzystania towarów i usług ze Zjednoczonego Królestwa, aby otrzymać płatności[20]. Opublikowano dodatkowe wytyczne, aby zapewnić pełne zrozumienie tego stanowiska przez sektor[21].

Jeśli chodzi o rozwój sytuacji w Zjednoczonym Królestwie, wdrożenie niektórych procedur przywozowych i kontroli przywozu, w szczególności dotyczących wymogów sanitarnych i fitosanitarnych w odniesieniu do produktów z UE, było wielokrotnie odraczane. 28 kwietnia 2022 r. Zjednoczone Królestwo ogłosiło czwarte odroczenie terminu wdrożenia kontroli, które miały się rozpocząć 1 lipca 2022 r.[22] Data wejścia w życie nowego systemu Zjednoczonego Królestwa w zakresie kontroli granicznych przywozu mających zastosowanie do towarów z UE pozostaje niepewna.

Jeśli chodzi o ocenę zgodności, w odpowiedzi na znaczące obawy branży dotyczące wdrożenia oznakowania zgodności Zjednoczonego Królestwa (UK Conformity Assessment, UKCA) dla produktów wprowadzanych do obrotu w Wielkiej Brytanii, w listopadzie 2022 r.

[16] Art. 74 ust. 2 umowy o handlu i współpracy.
[17] Art. 74 ust. 1 lit. a) umowy o handlu i współpracy.
[18] https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/
[19] https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference
[20] https://policy.trade.ec.europa.eu/news/eu-and-uk-agree-way-forward-wto-dispute-concerning-uks-green-energy-subsidy-scheme-2022-07-01_en
[21] Contracts for Difference (CfD) Allocation Round 4: Supply Chain Plan questionnaire and guidance (Kontrakty na transakcje różnicowe. Czwarta runda przydziału: plan łańcucha dostaw, kwestionariusz i wytyczne) GOV.UK (www.gov.uk)
[22] https://www.gov.uk/government/news/new-approach-to-import-controls-to-help-ease-cost-of-living

ogłoszono trzecie przedłużenie terminu jego wprowadzenia[23]. Oznacza to, że do 31 grudnia 2024 r. Zjednoczone Królestwo będzie nadal akceptować produkty spełniające wymogi UE, a odpowiednie świadectwa UE i oznakowanie CE – łącznie z obecnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi etykietowania, informacjami dotyczącymi importera i osób odpowiedzialnych – zachowają ważność do końca 2027 r. Oczekuje się osobnych zapowiedzi dotyczących wyrobów medycznych, samolotów, produktów kolejowych i sprzętu morskiego.

3.2. Usługi i inwestycje, handel cyfrowy, własność intelektualna, zamówienia publiczne oraz małe i średnie przedsiębiorstwa

Nie było znaczących problemów z wdrażaniem postanowień w obszarach usług i inwestycji, handlu cyfrowego, własności intelektualnej, zamówień publicznych oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Niektóre kwestie pozostają jednak nierozwiązane.

Opłata w związku z zatrudnieniem wykwalifikowanego pracownika/specjalisty z zewnątrz (Immigration Skills Charge) nakładana przez Zjednoczone Królestwo w odniesieniu do osób przenoszonych wewnątrz przedsiębiorstw nadal stanowiła problem. Komisja nalegała na zniesienie tej opłaty najpóźniej do końca 2022 r. zgodnie z umową o handlu i współpracy[24]. Zjednoczone Królestwo zgodziło się, wprowadzając zmiany do przepisów dotyczących tej opłaty (Immigration Skills Charge Regulations) (2017), które weszły w życie w dniu 1 stycznia 2023 r.[25] W rezultacie opłata ta nie ma już zastosowania do osób z UE przenoszonych wewnątrz przedsiębiorstwa.

Nowe przepisy dotyczące globalnej mobilności biznesowej[26], przyjęte przez Zjednoczone Królestwo w kwietniu 2022 r., wzbudziły obawy w świetle postanowień umowy o handlu i współpracy dotyczących przyjazdu i czasowego pobytu osób fizycznych odbywających wizyty służbowe. Zgodnie z nowymi przepisami przedsiębiorstwa i organizacje w Zjednoczonym Królestwie muszą wystąpić do brytyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o zezwolenie na zatrudnienie cudzoziemca, jeżeli chcą zatrudnić usługodawcę umownego z UE, osobę z UE wykonującą wolny zawód lub osobę przenoszoną w ramach przedsiębiorstwa z siedzibą w UE. Bez takiego zezwolenia przedsiębiorstwa i organizacje w Zjednoczonym Królestwie nie mogą wystawiać indywidualnych zaproszeń, które są wymagane do zatrudniania usługodawców z UE. Zdaniem Komisji system ten może zniechęcić przedsiębiorstwa w Zjednoczonym Królestwie do współpracy w zakresie świadczenia usług objętych umową o handlu i współpracy z przedsiębiorstwami z UE lub osobami wykonującymi wolny zawód. Komisja podjęła dialog ze Zjednoczonym Królestwem w tej kwestii.

---

[23] https://questions-statements.parliament.uk/written-statements/detail/2022-11-14/hcws366

[24] Załącznik 21 pkt 7 (osoby odbywające wizyty służbowe do celów prowadzenia przedsiębiorstwa, osoby przenoszone wewnątrz przedsiębiorstwa i osoby odbywające krótkoterminowe wizyty służbowe) zawiera wymóg, aby Zjednoczone Królestwo wyeliminowało wszelkie nakładane opłaty, należności lub podatki (inne niż opłaty związane z rozpatrywaniem wniosku o wizę, pozwolenie na pracę, pozwolenie na pobyt lub przedłużenie pozwolenia) w związku z zezwoleniem na wykonywanie działalności lub na zatrudnienie osoby mogącej wykonywać taką działalność na terytorium Zjednoczonego Królestwa, chyba że jest to wymóg zgodny z art. 140 ust. 3 u umowy o handlu i współpracy lub opłata zdrowotna zgodnie z przepisami krajowymi w związku z wnioskiem o pozwolenie na wjazd, pobyt, pracę lub zamieszkanie na terytorium Zjednoczonego Królestwa.

[25] https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2022/9780348239614/pdfs/ukdsi_9780348239614_en.pdf

[26] https://www.gov.uk/government/publications/sponsor-a-global-business-mobility-worker

W dziedzinie kwalifikacji zawodowych pierwsze wspólne zalecenie na podstawie art. 158 umowy o handlu i współpracy, dotyczące uznawania kwalifikacji architektów, zostało przedłożone Radzie Partnerstwa przez organizacje zawodowe z UE i Zjednoczonego Królestwa w dniu 3 października 2022 r. Rada Partnerstwa ma dokonać przeglądu spójności wspólnego zalecenia z określonymi w umowie o handlu i współpracy zasadami dotyczącymi usług i inwestycji.

3.3. Energetyka

Wykonywanie umowy o handlu i współpracy w dziedzinie energetyki koncentrowało się na wzmocnieniu współpracy w zakresie bezpieczeństwa dostaw, ustanowieniu ram współpracy w zakresie energii morskiej oraz opracowaniu nowych uzgodnień dotyczących obrotu energią elektryczną. Pomimo wysoce technicznego charakteru tego obszaru, w niektórych dziedzinach poczyniono znaczne postępy, podczas gdy w innych były one wolniejsze.

Obrót energią elektryczną i gazem między Zjednoczonym Królestwem a UE wzrósł w 2022 r.[27] na skutek kryzysu energetycznego spowodowanego rosyjską inwazją na Ukrainę oraz wyzwań związanych z wytwarzaniem energii elektrycznej w UE.

Zgodnie z postanowieniami umowy o handlu i współpracy w kwestii „bezpieczeństwa dostaw" gazu ziemnego i energii elektrycznej[28] UE wymieniła ze Zjednoczonym Królestwem niezbędne informacje dotyczące bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej i gazu ziemnego na posiedzeniu Specjalnego Komitetu ds. Energii 28 września 2022 r. Chociaż ta wymiana informacji jest przydatna, należy jednak przypomnieć, że Zjednoczone Królestwo prowadzi własną politykę energetyczną, w tym w zakresie bezpieczeństwa dostaw. [29]

Opierając się na art. 321 umowy o handlu i współpracy osiem państw członkowskich, Norwegia i Zjednoczone Królestwo podpisały w grudniu 2022 r. protokół ustaleń w sprawie współpracy w dziedzinie energii morskiej w celu promowania rozwoju odnawialnych źródeł energii na Morzu Północnym i pomagania stronom w osiągnięciu ich celów związanych ze zmianą klimatu[30]. Wspomniany protokół ustaleń stwarza forum do dyskusji technicznych ze Zjednoczonym Królestwem w odniesieniu do rozwoju sieci morskiej i dużego potencjału w zakresie energii odnawialnej w regionie Morza Północnego.

Co się tyczy uzgodnień handlowych dotyczących obrotu energią elektryczną między UE a Zjednoczonym Królestwem przewidzianych w art. 312 umowy o handlu i współpracy, Specjalny Komitet ds. Energii doszedł do wniosku, że konieczne są dalsze prace w celu odpowiedniego przeanalizowania możliwości opracowania takich uzgodnień. W tym celu Komitet uzgodnił przyjęcie zalecenia, aby operatorzy systemów przesyłowych obu stron

[27] Na przykład eksport gazu ze Zjednoczonego Królestwa wzrósł w 2022 r. o 336 %, a energii elektrycznej o 138 %, w porównaniu z całkowitym eksportem w 2021 r.: dane pochodzące z platform na rzecz przejrzystości ENTSO-E (https://transparency.entsoe.eu) i ENTSO-G (https://transparency.entsog.eu/), zagregowane przez Wspólne Centrum Badawcze.

[28] Art. 315 umowy o handlu i współpracy.

[29] Ponadto Komisja zaprosiła Zjednoczone Królestwo do udziału w posiedzeniu Grup Koordynacyjnych ds. Gazu i Energii Elektrycznej w celu wymiany informacji na temat gotowości do zimy, chociaż nie wynikało to z umowy o handlu i współpracy.

[30] https://energy.ec.europa.eu/nsec-uk-memorandum-understanding_en

dostarczyli dodatkowych informacji w celu wdrożenia ram dla przyszłego obrotu energią elektryczną.

Zgodnie z art. 311 umowy o handlu i współpracy Komisja zatwierdziła ponadto wielostronną umowę między operatorami systemów przesyłowych z UE i ze Zjednoczonego Królestwa dotyczącą rekompensat z tytułu kosztów zapewniania transgranicznej wymiany energii elektrycznej[31].

3.4. Transport

Realizacja umowy o handlu i współpracy w dziedzinie transportu, w tym lotnictwa, koncentrowała się na skutecznym wykonywaniu praw wzajemnie przyznanych przez strony i przebiegała bezproblemowo.

W dziedzinie transportu drogowego Specjalny Komitet ds. Transportu Drogowego przyjął decyzję dotyczącą specyfikacji technicznych i proceduralnych w zakresie korzystania przez Zjednoczone Królestwo z systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym[32]. System ten umożliwia elektroniczne przetwarzanie zgłoszeń delegowania przewoźników obu stron. Zjednoczone Królestwo wniesie wkład do budżetu przeznaczonego na utrzymanie narzędzia informatycznego.

W dziedzinie transportu lotniczego sześć państw członkowskich (Belgia, Węgry, Irlandia, Cypr, Grecja i Francja) zawarło umowy dwustronne ze Zjednoczonym Królestwem zgodnie z art. 419 umowy o handlu i współpracy. Komisja zatwierdziła ponadto umowy między Włochami a Zjednoczonym Królestwem, a także między Austrią a Zjednoczonym Królestwem. Oczekuje się, że zostaną one zawarte w 2023 r.

W dziedzinie bezpieczeństwa lotniczego spośród 14 złożonych wniosków o walidację wydanych przez Urząd Lotnictwa Cywilnego Zjednoczonego Królestwa certyfikatów Agencja Unii Europejskiej ds. Bezpieczeństwa Lotniczego zatwierdziła 11 na podstawie art. 446 umowy o handlu i współpracy w związku z załącznikiem 30 do tej umowy. Organy Zjednoczonego Królestwa zatwierdziły sześć spośród dwunastu złożonych przez wnioskodawców z UE projektów dotyczących zmian w istniejących projektach. Liczby te mieszczą się w oczekiwanym zakresie aktywności pod względem walidacji.

Ponadto, choć nie jest to bezpośrednio związane z umową o handlu i współpracy, Komisja przyjęła decyzję wykonawczą[33] w sprawie uznania Zjednoczonego Królestwa w odniesieniu do systemu szkolenia marynarzy i wydawania im świadectw zgodnie z dyrektywą (UE) 2022/993 po ustaleniu, że spełnione zostały wszystkie wymogi dotyczące szkolenia i wydawania świadectw określone w Międzynarodowej konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia marynarzy, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht[34]. Zatwierdziła również umowę między Francją a Zjednoczonym Królestwem w sprawie

[31] https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=C(2022)6624&lang=pl
[32] https://commission.europa.eu/content/decisions-and-recommendations-specialised-committees-and-trade-specialised-committees_en
[33] https://transport.ec.europa.eu/news/eu-recognition-uk-system-training-and-certifying-seafarers-2022-10-27_en
[34] https://www.imo.org/en/OurWork/HumanElement/Pages/STCW-Conv-LINK.aspx

certyfikacji bezpieczeństwa w odniesieniu do usług transportu kolejowego przez Eurotunel („stałe połączenie przez kanał La Manche”)[35].

3.5. Rybołówstwo

Kontynuowano działania mające na celu zapewnienie pełnego wdrożenia umowy o handlu i współpracy w sektorze rybołówstwa. Chociaż w niektórych obszarach poczyniono znaczne postępy, pewne ważne kwestie pozostały nierozwiązane.

Pomimo istotnych wyzwań Komisja poczyniła znaczne postępy w nabywaniu wymaganych licencji dla szeregu statków kwalifikujących się na prowadzenie połowów na wodach Zjednoczonego Królestwa i terytoriów zależnych Korony Brytyjskiej zgodnie z protokołem 38 i art. 502 ust. 1 umowy o handlu i współpracy. W 2022 r. prawie 1 600 statków UE nadal miało dostęp do wyłącznej strefy ekonomicznej Zjednoczonego Królestwa, a 151 statków UE miało dostęp do wód terytorialnych. 138 francuskich statków miało ponadto licencje na prowadzenie połowów wokół Jersey, a 44 statków – na prowadzenie połowów wokół Guernsey. Pomimo tych postępów nadal występują znaczące wyzwania. UE, Zjednoczone Królestwo, Jersey i Guernsey prowadziły w szczególności w drugiej połowie 2022 r. intensywne rozmowy na temat poziomu dostępu dla posiadających licencję statków rybackich.

Komisja monitorowała środki zarządzania, o których powiadomiło Zjednoczone Królestwo na podstawie art. 496 ust. 3 umowy o handlu i współpracy w świetle zobowiązań Zjednoczonego Królestwa wynikających z umowy o handlu i współpracy. Uznając autonomię regulacyjną każdej ze stron, Komisja wyraża ubolewanie, że niedostateczne przekazywanie informacji w odniesieniu do szeregu środków utrudniło jej skuteczne kontakty z organami Zjednoczonego Królestwa, ograniczając jej zdolność do przedstawienia uwag i uzyskiwania wyjaśnień zgodnie z umową o handlu i współpracy.

W grudniu UE i Zjednoczone Królestwo zakończyły coroczne konsultacje mające na celu ustalenie całkowitych dopuszczalnych połowów w 2023 r. w odniesieniu do wspólnie eksploatowanych stad. Strony osiągnęły kompleksowe porozumienie dotyczące wszystkich stad. Zapewnia ono unijnej flocie uprawnienia do połowów ponad 350 tys. ton, których wartość szacuje się na około 1 mld EUR w oparciu o historyczne ceny wyładunku skorygowane o inflację.

3.6. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego

Wykonywanie umowy o handlu i współpracy w dziedzinie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przebiegało bezproblemowo. Nie stwierdzono problemów strukturalnych.

Podjęto działania przygotowawcze mające na celu wdrożenie postanowień finansowych dotyczących zwrotu kosztów świadczeń rzeczowych z tytułu choroby udzielanych przez państwo inne niż właściwe. Strony zbadały również wykorzystanie systemu elektronicznej

[35] Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 14 czerwca 2022 r. upoważniająca Francję do zawarcia nowej umowy na podstawie art. 14 ust. 5 dyrektywy 2012/34/UE do celów art. 10 ust. 9 dyrektywy (UE) 2016/798, C(2022) 3813 final.

wymiany informacji dotyczących zabezpieczenia społecznego w kontekście Protokołu, jak również stosowanie odpowiednich decyzji i zaleceń Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego.

3.7. Współpraca organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych

Ogólnie rzecz biorąc, umowa o handlu i współpracy funkcjonowała dobrze w dziedzinie współpracy organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości i poczyniono postępy w rozwiązywaniu utrzymujących się problemów związanych z jej wykonywaniem.

Po przeprowadzeniu oceny Zjednoczonego Królestwa UE oświadczyła, że zgodnie z art. 530 i 534 umowy o handlu i współpracy od 30 czerwca 2022 r. państwa członkowskie mogą przekazywać Zjednoczonemu Królestwu dane osobowe dotyczące profili DNA i danych daktyloskopijnych (tj. odciski palców)[36]. Do końca 2022 r. 15 państw członkowskich i Zjednoczone Królestwo udzieliły sobie wzajemnie dostępu do krajowych baz danych DNA na potrzeby ich zautomatyzowanego przeszukania, a pięć państw członkowskich i Zjednoczone Królestwo uczyniły to w odniesieniu do odcisków palców.

Ponadto umowa o handlu i współpracy stanowi podstawę prawną dla przekazywania przez przewoźników lotniczych do Zjednoczonego Królestwa danych dotyczących przelotu pasażera w przypadku lotów między UE a Zjednoczonym Królestwem. Umowa ta reguluje przetwarzanie i wykorzystywanie danych dotyczących przelotu pasażera przez właściwe organy Zjednoczonego Królestwa i zawiera wymóg, aby Zjednoczone Królestwo usuwało takie dane po opuszczeniu kraju przez pasażerów, chyba że ocena ryzyka wskazuje na potrzebę ich zachowania. Ze względu na szczególne okoliczności, które uniemożliwiły Zjednoczonemu Królestwu wprowadzenie niezbędnych dostosowań o charakterze technicznym, zezwolono mu na odstąpienie od tego obowiązku na okres przejściowy jednego roku po wejściu w życie umowy o handlu i współpracy, który to okres przedłużono w grudniu 2021 r. o jeden rok[37]. 21 grudnia 2022 r. Rada Partnerstwa, po przeanalizowaniu informacji przekazanych przez Zjednoczone Królestwo na temat stosowanych zabezpieczeń i działań podjętych w celu umożliwienia usuwania danych, podjęła na podstawie art. 552 ust. 13 umowy o handlu i współpracy decyzję o przedłużeniu okresu przejściowego o jeden, ostatni, rok[38].

3.8. Uczestnictwo w programach Unii

W umowie o handlu i współpracy przewidziano możliwość uczestnictwa Zjednoczonego Królestwa jako państwa stowarzyszonego w niektórych programach Unii, w tym w programie „Horyzont Europa”, z zastrzeżeniem przyjęcia dwustronnych protokołów i wniesienia wkładu finansowego. W umowie o handlu i współpracy nie przewidziano jednak

[36] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN-PL/TXT/?from=PL&uri=CELEX%3A32022D1014

[37] Decyzja nr 2/2021 Rady Partnerstwa ustanowionej Umową o handlu i współpracy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z drugiej strony, z dnia 21 grudnia 2021 r. w odniesieniu do przedłużenia okresu przejściowego, w trakcie którego Zjednoczone Królestwo może odstąpić od obowiązku usuwania danych dotyczących przelotu pasażerów po ich wyjeździe ze Zjednoczonego Królestwa, Dz.U. L 467 z 29.12.2021, s. 6, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:22021D2323

[38] https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2022/2549/oj

wiążących ram czasowych ani precyzyjnego terminu sfinalizowania stowarzyszenia Zjednoczonego Królestwa.

Chociaż UE uznaje korzyści płynące ze współpracy z państwami trzecimi w dziedzinie nauki, badań i innowacji, protokoły niezbędne do stowarzyszenia Zjednoczonego Królestwa nie mogły zostać przyjęte w 2022 r. w związku ze znaczącymi trudnościami w wykonywaniu umowy o wystąpieniu. Zgodnie z regulaminem wewnętrznym na podstawie umowy o handlu i współpracy Zjednoczone Królestwo zwróciło się o konsultacje, które odbyły się na posiedzeniu Specjalnego Komitetu ds. Uczestnictwa w Programach Unii 22 września 2022 r. Proces konsultacji na podstawie umowy o handlu i współpracy zakończono na tym etapie.

W związku z brakiem stowarzyszenia podmioty ze Zjednoczonego Królestwa mogłyby uczestniczyć w niektórych programach, nie kwalifikując się do otrzymania unijnego finansowania. Ponadto podmioty te mogłyby skorzystać z „postanowień przejściowych" wprowadzonych przez Komisję dla potencjalnych uczestników z państw trzecich, takich jak Zjednoczone Królestwo, które są kandydatami do stowarzyszenia z niektórymi programami, m.in. z programem „Horyzont Europa". W związku z tym zaproszenia do składania wniosków oceniano na tych samych warunkach, jak w przypadku państw stowarzyszonych. Podpisywanie umów o udzielanie dotacji i finansowanie podmiotów ze Zjednoczonego Królestwa pozostaje jednak uzależnione od stowarzyszenia Zjednoczonego Królestwa z programem „Horyzont Europa". Wnioski złożone przez podmioty z siedzibą w Wielkiej Brytanii stanowiły 6,53 % kwalifikujących się wniosków, które wpłynęły do dnia 5 grudnia 2022 r.

Komisja oczekuje na rozwiązanie tych problemów, co umożliwiłoby Zjednoczonemu Królestwu stowarzyszenie się z niektórymi programami unijnymi.

4. Przegląd skarg[39]

W chwili zawarcia umowy o handlu i współpracy Komisja zobowiązała się do ustanowienia scentralizowanych narzędzi służących do składania skarg uwzględniających zakres dziedzin objętych umową o handlu i współpracy. Aby wypełnić to zobowiązanie, w 2021 r. opracowano kwestionariusz centralnego punktu składania skarg, który jest dostępny we wszystkich językach urzędowych UE[40].

W 2022 r. nie otrzymano żadnej skargi za pośrednictwem wyżej wymienionego narzędzia. Chociaż Komisja odnotowała pięć wpisów, nie były one związane z wykonywaniem umowy o handlu i współpracy. Służby Komisji skontaktowały się ponownie z nadawcami zgłoszeń i udzieliły niezbędnych informacji.

[39] Zgodnie z porozumieniem politycznym między Parlamentem Europejskim a Radą w sprawie wykonywania praw UE w zakresie egzekwowania postanowień umowy o handlu i współpracy Komisja zobowiązana jest do zamieszczania w swoim sprawozdaniu rocznym przeglądu otrzymanych skarg dotyczących umowy o handlu i współpracy, a także podjętych w związku z nimi działań następczych.
[40] https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_pl/index.html

5. Zmiany w prawie Zjednoczonego Królestwa

Możliwość odejścia od przepisów i polityki UE była jednym z powodów wystąpienia Zjednoczonego Królestwa z UE. Po wystąpieniu Zjednoczone Królestwo ogłosiło rozległą reformę regulacyjną. W styczniu 2022 r. Kancelaria Rządu udostępniła sprawozdanie określające zasady przewodnie przyszłej polityki regulacyjnej[41].

Przez cały 2022 r. służby Komisji monitorowały zmiany regulacyjne w Zjednoczonym Królestwie w celu ustalenia, czy stwarzają one ryzyko niezgodności z umową o handlu i współpracy, w szczególności w obszarach istotnych dla równych warunków działania.

W 2022 r. Zjednoczone Królestwo zapowiedziało szereg aktów legislacyjnych, niewiele z nich zostało jednak przyjętych. Zastąpienie przepisów i norm UE przepisami i normami krajowymi jest w praktyce trudnym zadaniem, co potwierdziła Krajowa Izba Kontroli[42] i Komisja ds. Rachunków Publicznych w Izbie Gmin[43]. Po przeanalizowaniu długoterminowej strategii regulacyjnej oraz zdolności operacyjnych niektórych agencji regulacyjnych, oba organy stwierdziły, że wystąpienie z UE miało znaczący wpływ na organy regulacyjne Zjednoczonego Królestwa, które przejęły nowe obowiązki, wcześniej wykonywane przez instytucje Unii, tracąc jednocześnie dostęp do unijnych rozwiązań dotyczących wymiany danych i współpracy.

W poniższych sekcjach podsumowano zmiany odpowiednich przepisów Zjednoczonego Królestwa o charakterze przekrojowym (sekcja 5.1) oraz dotyczące równych warunków działania (sekcja 5.2), biorąc pod uwagę najważniejsze wnioski ustawodawcze (projekty ustaw) i przyjęte ustawodawstwo (ustawy). W przypadkach, w których przyjęto ustawodawstwo, w sprawozdaniu podkreślono jego znaczenie w świetle umowy o handlu i współpracy. Ministerialne zapowiedzi dotyczące planów politycznych, a także konsultacje publiczne, nie zostały uwzględnione. Chociaż mogą one wskazywać kierunek polityki, formułowanie wniosków na ich podstawie byłoby przedwczesne.

5.1. Kwestie przekrojowe

W 2022 r. rząd Zjednoczonego Królestwa przedstawił trzy istotne projekty ustaw, które mogą mieć wpływ na realizację umowy o handlu i współpracy w wielu obszarach.

Projekt ustawy o prawach przedstawiono w czerwcu 2022 r.[44] w celu uchylenia i zastąpienia ustawy o prawach człowieka z 1998 r., która włącza Europejską Konwencję Praw Człowieka do prawa krajowego Zjednoczonego Królestwa. Zgodnie z jego sekcją 1 pkt 2 projekt ustawy „przywraca równowagę" w relacjach między sądami Zjednoczonego Królestwa, Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i parlamentem Zjednoczonego Królestwa. W szczególności Sąd Najwyższy Zjednoczonego Królestwa określałby znaczenie i skutek praw przewidzianych w konwencji do celów prawa krajowego. Sądy i organy publiczne Zjednoczonego Królestwa nie byłyby już zobowiązane, w zakresie, w jakim jest to możliwe, do interpretowania

[41] https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1054643/benefits-of-brexit.pdf
[42] https://www.nao.org.uk/reports/regulating-after-eu-exit/
[43] https://committees.parliament.uk/publications/30148/documents/174754/default/
[44] https://bills.parliament.uk/bills/3227

i nadawania skuteczności ustawodawstwu Zjednoczonego Królestwa w sposób zgodny z prawami ustanowionymi w Konwencji. Sądy Zjednoczonego Królestwa musiałyby przywiązywać jak największą wagę do zasady, że decyzje dotyczące równowagi między różnymi celami politycznymi, różnymi prawami człowieka i prawami poszczególnych osób są podejmowane przez parlament Zjednoczonego Królestwa. W projekcie ustawy „potwierdza się", że „orzeczenia, decyzje i środki tymczasowe Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie są częścią prawa krajowego w Zjednoczonym Królestwie i nie wpływają na prawo Parlamentu do stanowienia prawa" (sekcja 1 pkt 3 projektu ustawy).

Projekt ustawy o ochronie danych i informacjach cyfrowych został złożony w lipcu 2022 r.[45] w celu zreformowania ram ochrony danych w Zjednoczonym Królestwie, na podstawie których Komisja wydaje decyzje stwierdzające odpowiedni stopień ochrony danych osobowych zapewniany przez Zjednoczone Królestwo. W projekcie ustawy wprowadza się zmiany w kilku obszarach, w szczególności w zakresie podstaw prawnych przetwarzania danych osobowych, wykonywania praw osób, których dane dotyczą, przepisów dotyczących przekazywania danych osobowych do państw trzecich oraz ustanowienia i funkcjonowania niezależnego organu nadzorczego ds. ochrony danych.

Ponadto w projekcie ustawy o zachowanym prawie UE (uchylenie i reforma)[46] złożonym w parlamencie we wrześniu 2022 r. rząd proponuje dokonanie przeglądu zbioru przepisów prawa UE zachowanych przez Zjednoczone Królestwo pod koniec okresu przejściowego, które automatycznie wygasną w dniu 31 grudnia 2023 r., chyba że zostaną zachowane w inny sposób. W projekcie ustawy przyznano również ministrom uprawnienie do zmiany zachowanego prawa UE w drodze aktów prawa wtórnego oraz pozostawiono sądom swobodę w stosowaniu odstępstw od orzecznictwa UE. Rząd zamierza dokonać przeglądu wszystkich przepisów zachowanego prawa UE do końca 2023 r.

5.2. Równe warunki działania na rzecz otwartej i uczciwej konkurencji oraz zrównoważonego rozwoju

5.2.1. Kontrola subsydiów i podatki

Ustawa o kontroli subsydiów (2022)[47] została przyjęta w kwietniu 2022 r. i określa się w niej ramy wykonania międzynarodowych zobowiązań Zjednoczonego Królestwa dotyczących kontroli subsydiów, w tym zobowiązań wynikających z umowy o handlu i współpracy. Nowy system wszedł w życie w styczniu 2023 r. Przed jego wdrożeniem, w listopadzie 2022 r. przyjęto ustawowe wytyczne dotyczące kontroli subsydiów, aby wspomóc organy publiczne w przyznawaniu subsydiów[48]. Oczekuje się przyjęcia kolejnych aktów prawa wtórnego[49]. Jak wskazano w poprzednim sprawozdaniu Komisji[50], przed przyznaniem subsydiów organy publiczne będą musiały je ocenić pod kątem szeregu zasad. Niektóre kategorie muszą być

[45] https://bills.parliament.uk/bills/3322
[46] https://bills.parliament.uk/bills/3340
[47] https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/23/enacted
[48] https://www.gov.uk/government/publications/uk-subsidy-control-statutory-guidance
[49] https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2022/9780348240023/introduction
[50] https://ec.europa.eu/info/publications/annual-report-implementation-and-application-trade-and-cooperation-agreement-between-european-union-and-united-kingdom-great-britain-and-northern-ireland_en

przekazywane do oceny do Działu Doradztwa w sprawie Subsydiów w ramach Organu ds. Konkurencji i Rynku. Dział Doradztwa w sprawie Subsydiów nie ma uprawnień do zakazywania subsydiów. Może on jedynie wydać niewiążącą opinię na temat zgodności subsydiów z ustawą o kontroli subsydiów. Komisja będzie uważnie monitorować stosowanie nowego systemu subsydiów.

5.2.2. Standardy pracy i standardy społeczne, środowisko i klimat

W obszarze standardów pracy i standardów społecznych w lipcu 2022 r. weszło w życie rozporządzenie uchylające przepisy dotyczące postępowania agencji pośrednictwa pracy i przedsiębiorstw oferujących zatrudnienie[51]. Na mocy tego dokumentu uchylono zakaz nałożony na agencje pośrednictwa pracy w zakresie zapewniania pracowników tymczasowych w celu obsadzenia stanowisk za pracowników biorących udział w akcji protestacyjnej. We wrześniu 2022 r. związki zawodowe w Zjednoczonym Królestwie przekazały ten dokument do oceny Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP)[52]. Jest to istotne z uwagi na zobowiązanie Zjednoczonego Królestwa na podstawie art. 399 ust. 5 umowy o handlu i współpracy do wykonania ratyfikowanych konwencji MOP.

W obszarze środowiska w maju 2022 r. przedstawiono projekt ustawy o inżynierii genetycznej (hodowli precyzyjnej)[53]. W projekcie tym przewidziano złagodzenie przepisów dotyczących dopuszczania i wprowadzania do obrotu „organizmów wyhodowanych w hodowli precyzyjnej" (tj. roślin i zwierząt, które mogły być wyprodukowane za pomocą tradycyjnych technik hodowlanych) w Anglii.

6. Skutki dla przepływów handlowych i przepływu osób[54]

Niniejsze sprawozdanie za 2022 r. stwarza możliwość podsumowania skutków gospodarczych dla UE wynikających z decyzji Zjednoczonego Królestwa o wystąpieniu z UE. Chociaż jest jeszcze zbyt wcześnie, aby określić długoterminowe skutki gospodarcze, po upływie dwóch lat od zakończeniu okresu przejściowego i ponad sześciu lat od referendum niektóre gospodarcze następstwa wystąpienia stają się coraz bardziej widoczne. Odnosi się to nie tylko do przepływów handlowych towarów i usług, ale także do przepływu osób[55].

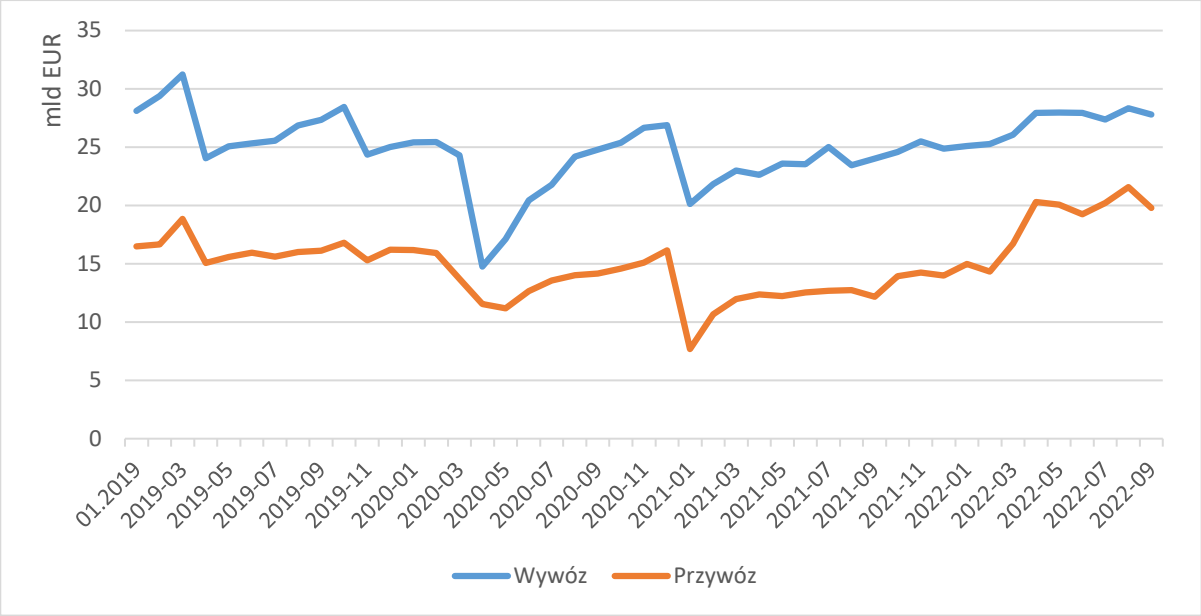
6.1. Przepływy handlowe

6.1.1. Handel towarami[56]

W ujęciu krótkoterminowym, po gwałtownym spadku na początku 2021 r., zarówno w wywozie z UE, jak i w przywozie do UE nastąpiło znaczne ożywienie w pierwszych trzech

[51] https://www.legislation.gov.uk/uksi/2003/3319/regulation/7/made
[52] https://www.tuc.org.uk/research-analysis/reports/tuc-submission-ilo-committee-experts
[53] https://bills.parliament.uk/bills/3167
[54] O ile nie wskazano inaczej, wszystkie dane liczbowe przedstawione w niniejszym rozdziale opierają się na danych EUROSTATU.
[55] Jeżeli chodzi o analizę makroekonomiczną i perspektywy, odniesiono się do opracowanej przez Komisję Europejskiej prognozy gospodarczej (jesień 2022 r.) https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-01/ip187_en.pdf
[56] Wszystkie dane liczbowe przedstawione w niniejszej sekcji opierają się na danych wyrównanych sezonowo.

kwartałach 2022 r., które zbliżyło wywóz i przywóz do poziomów z 2019 r., czyli poziomów sprzed pandemii (wykres 1)[57].

Wykres 1: Handel towarami między UE i Zjednoczonym Królestwem (źródło: Eurostat (EXT_ST_EU27_2020SITC))

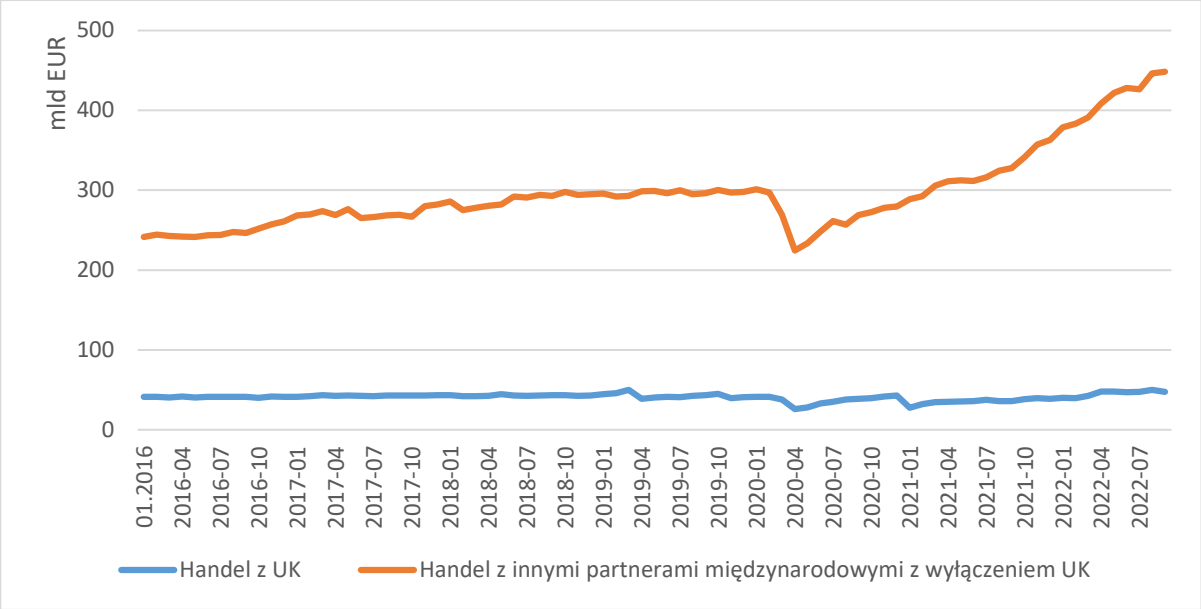
W pierwszych trzech kwartałach 2022 r. UE dokonała wywozu towarów o wartości 243 mld EUR do Zjednoczonego Królestwa, co stanowi wzrost o 18 % w porównaniu z tym samym okresem w 2021 r. Wartość przywozu do UE ze Zjednoczonego Królestwa w tym okresie wyniosła 167 mld EUR, co oznacza wzrost o 59 % w porównaniu z wartością przywozu w pierwszych trzech kwartałach 2021 r.

Do sektorów, w których wywóz z UE do Zjednoczonego Królestwa wzrósł najbardziej w porównaniu z 2021 r., należały paliwa mineralne i chemikalia. Podobnie wzrost przywozu do UE ze Zjednoczonego Królestwa w pierwszych trzech kwartałach 2022 r. wynikał głównie z przywozu paliw mineralnych. Najmniejszy wzrost odnotowano w przypadku przywozu do UE wyrobów gotowych, w szczególności maszyn i urządzeń transportowych.

W ujęciu długoterminowym z danych wynika jednak, że przywóz i wywóz łącznie utrzymywały się raczej na stałym poziomie w latach 2016–2022. Wyraźnie kontrastuje to z handlem prowadzonym przez UE z jej innymi partnerami międzynarodowymi. Całkowity handel UE z jej partnerami międzynarodowymi z wyłączeniem Zjednoczonego Królestwa wzrósł o 70 % w porównaniu z trzema pierwszymi kwartałami 2016 r. i o niemal 40 % w porównaniu z trzema pierwszymi kwartałami 2019 r. Wzrost ten był jednak znacznie niższy w przypadku handlu ze Zjednoczonym Królestwem i wyniósł jedynie 10 %

[57] Dane na temat handlu ze Zjednoczonym Królestwem za okresy odniesienia do grudnia 2020 r. opracowano na podstawie pojęć statystycznych mających zastosowanie do handlu między państwami członkowskimi UE. Od stycznia 2021 r. dane na temat handlu ze Zjednoczonym Królestwem opierają się na pojęciu mieszanym. W odniesieniu do handlu z Irlandią Północną mają zastosowanie te same pojęcia statystyczne jak w handlu między państwami członkowskimi, natomiast w odniesieniu do handlu ze Zjednoczonym Królestwem z wyłączeniem Irlandii Północnej mają zastosowanie te same pojęcia statystyczne jak w handlu z każdym innym krajem partnerskim spoza UE.

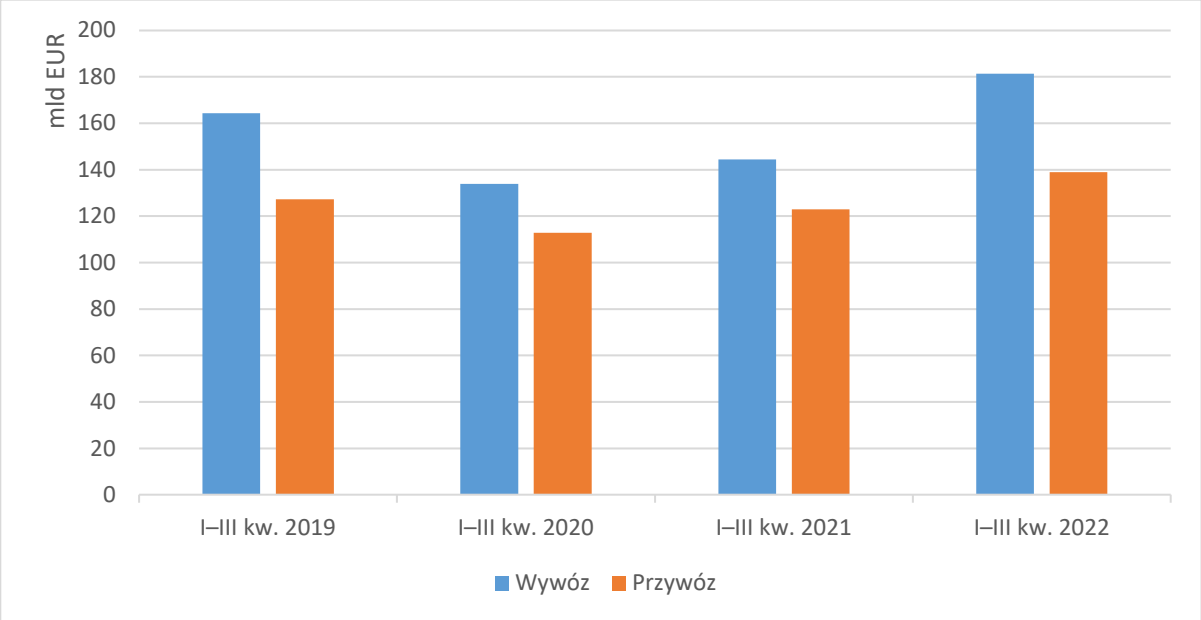
w stosunku do trzech pierwszych kwartałów 2016 r. i zaledwie 6 % w stosunku do tego samego okresu w 2019 r. (wykres 2).

Wykres 2: Handel towarami między UE i Zjednoczonym Królestwem oraz innymi partnerami międzynarodowymi (źródło: Eurostat (EXT_ST_EU27_2020SITC))

6.1.2. Handel usługami

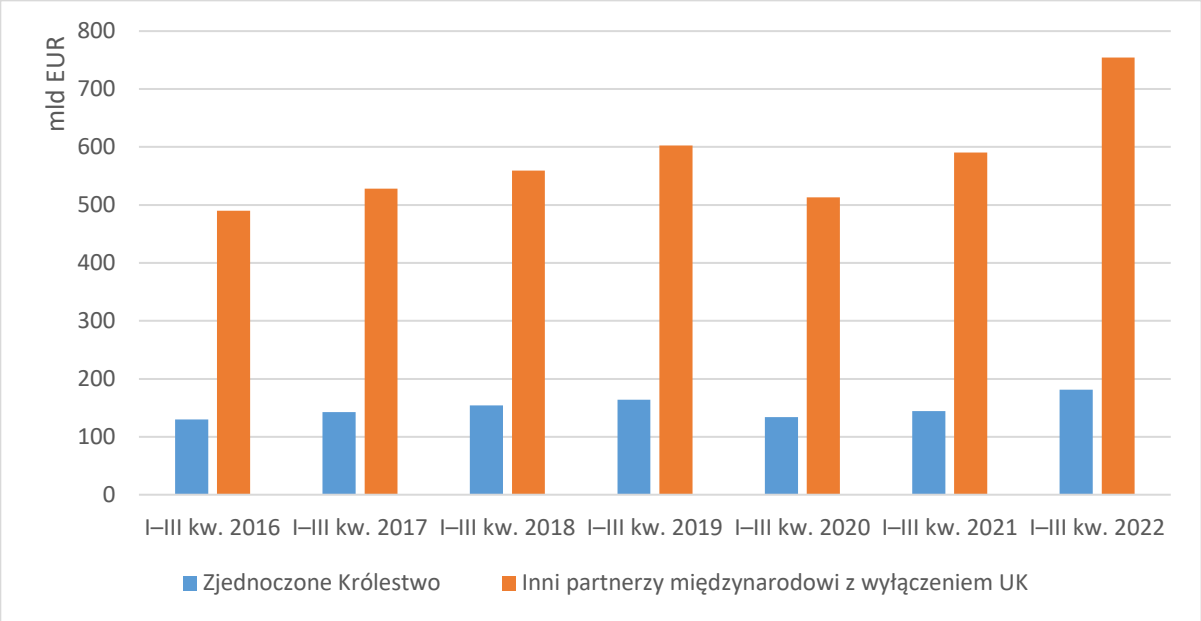
Podobnie jak w przypadku towarów, w ujęciu krótkoterminowym w dwustronnym handlu usługami zarówno w wywozie z UE, jak i w przywozie do UE nastąpiło znaczne ożywienie w pierwszych trzech kwartałach 2022 r., które doprowadziło do przekroczenia poziomów z 2019 r., czyli poziomów sprzed pandemii (wykres 3).

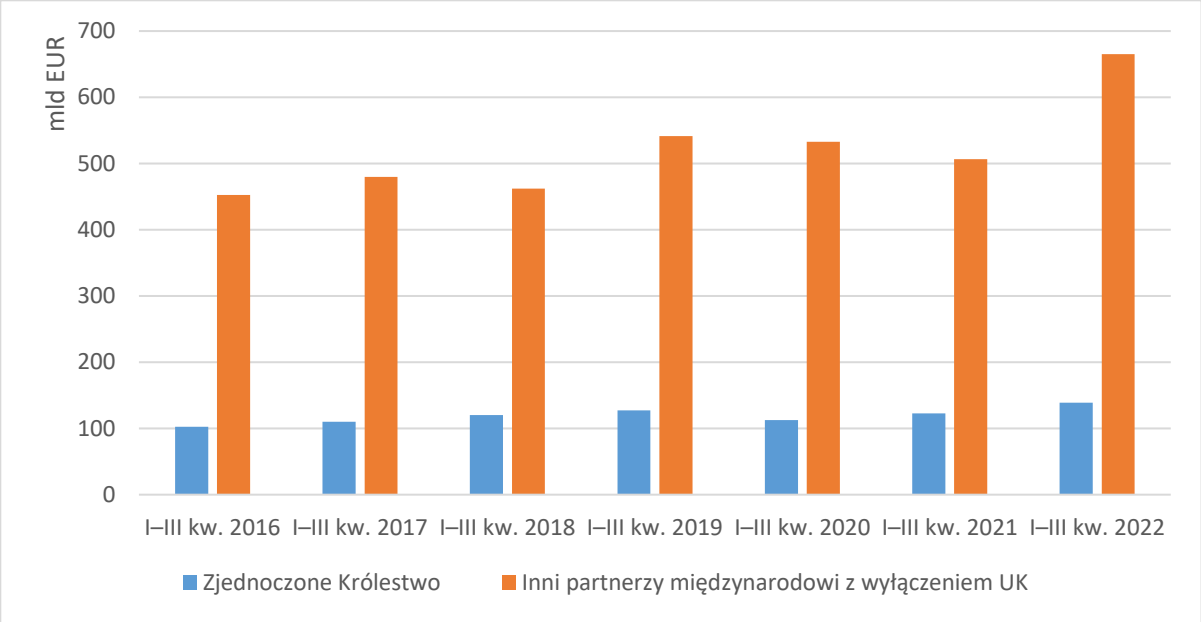
Wykres 3: Handel usługami między UE i Zjednoczonym Królestwem (lata 2019–2022); źródło: Eurostat (BOP_EU6_Q)

Wartość wywozu z UE do Zjednoczonego Królestwa w pierwszych trzech kwartałach 2022 r. wyniosła 181 mld EUR, co stanowi wzrost o 25,6 % w porównaniu z tym samym okresem w 2021 r. Wartość przywozu do UE ze Zjednoczonego Królestwa wyniosła 139 mld EUR, co stanowi wzrost o 13,1 % w porównaniu z tym samym okresem w 2021 r. Wzrost ten był jednak mniej dynamiczny w porównaniu z handlem usługami między UE i innymi partnerami międzynarodowymi, w przypadku którego wywóz z UE wzrósł o 27,8 %, a przywóz do UE o 31,3 %.

Również w ujęciu długoterminowym zarówno wywóz, jak i przywóz usług między UE i Zjednoczonym Królestwem był mniej dynamiczny w porównaniu z handlem UE z innymi partnerami międzynarodowymi. W 2022 r. całkowity handel usługami prowadzony przez UE z jej partnerami międzynarodowymi z wyłączeniem Zjednoczonego Królestwa wzrósł o 51 % w porównaniu z trzema pierwszymi kwartałami 2016 r., natomiast w przypadku handlu usługami ze Zjednoczonym Królestwem wzrost ten był niższy: jedynie 38 % w stosunku do tego samego okresu w 2016 r. (wykres 4 i 5).

Wykres 4: Wywóz usług z UE do Zjednoczonego Królestwa oraz innych partnerów międzynarodowych (2016–2022); źródło: Eurostat (BOP_EU6_Q)

Wykres 5: Przywóz usług do UE ze Zjednoczonego Królestwa oraz od innych partnerów międzynarodowych (2016–2022); źródło: Eurostat (BOP_EU6_Q)

6.1.3. Wniosek

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że zgodnie z przewidywaniami wystąpienie Zjednoczonego Królestwa miało negatywny wpływ na przepływy handlowe między UE i Zjednoczonym Królestwem. Są one zgodne z licznymi ocenami przeprowadzonymi przez różne organy, instytucje i zainteresowane strony. Na przykład Urząd Odpowiedzialności Budżetowej Zjednoczonego Królestwa, który dostarcza niezależnych analiz finansów publicznych, szacuje, że całkowita wielkość handlu z UE jest o 15 % niższa niż byłaby, gdyby Zjednoczone Królestwo pozostało państwem członkowskim[58]. Wyższe koszty ponoszone przez przedsiębiorstwa ze Zjednoczonego Królestwa prowadzące wywóz do UE, wynikające z jego wystąpienia z UE, oszacowano na 15 mld GBP rocznie[59]. Koszty te doprowadziły m.in. do tego, że niektórzy producenci żywności ze Zjednoczonego Królestwa zaprzestali wywozu do UE[60].

6.2. Przepływ osób[61]

Jak przewidywano, koniec swobodnego przepływu osób między UE i Zjednoczonym Królestwem doprowadził do gwałtownego spadku mobilności. Miał on również wpływ na wizyty krótkoterminowe. Chociaż część danych przedstawionych poniżej odnosi się do 2021 r., ponieważ nie wszystkie dane statystyczne za 2022 r. były dostępne w czasie przyjmowania niniejszego sprawozdania, nic nie wskazuje na zmianę tych tendencji. W rzeczywistości między czerwcem 2021 r. a czerwcem 2022 r. więcej obywateli UE

[58] https://obr.uk/forecasts-in-depth/the-economy-forecast/brexit-analysis/
[59] https://ukandeu.ac.uk/the-new-costs-for-business-post-brexit/
[60] Sam przemysł rolno-spożywczy ocenił koszty biurokracji związanej z brexitem na 60 mln GBP https://www.foodmanufacture.co.uk/Article/2022/02/23/Brexit-red-tape-has-cost-food-businesses-60m
[61] W niniejszej sekcji nie uwzględniono przepływów obywateli irlandzkich i brytyjskich między Zjednoczonym Królestwem i Irlandią w obrębie wspólnej strefy podróżowania.

opuściło Zjednoczone Królestwo niż do niego przybyło, co spowodowało ujemną migrację netto obywateli UE na poziomie 51 000[62]. Około 52 000 obywateli UE otrzymało wizy umożliwiające im zamieszkanie w Zjednoczonym Królestwie, co stanowi zaledwie 5 % wszystkich przyznanych wiz[63].

6.2.1. Mobilność pracowników i studentów

Od 1 stycznia 2021 r. obywatele UE potrzebują wizy pracowniczej, aby podjąć pracę w Zjednoczonym Królestwie. W 2021 r. około 34 000 obywateli UE złożyło wniosek o wizę pracowniczą, w tym pracownicy krótkoterminowi i przygraniczni. Ta ostatnia z wymienionych kategorii stanowiła ponad jedną trzecią wszystkich wniosków o wizę pracowniczą złożonych przez obywateli UE. Ogółem wnioski złożone przez obywateli UE stanowiły jedynie 13 % wszystkich wniosków o wizę pracowniczą złożonych w Zjednoczonym Królestwie[64].

Obywatele UE stali się również mniej skłonni do studiowania w Zjednoczonym Królestwie. Liczba wniosków o przyjęcie na uniwersytety w Zjednoczonym Królestwie składanych przez obywateli UE znacznie zmalała: z 98 580 w 2020 r. do 48 350 w 2022 r., co oznacza spadek o niemal 50 %[65].

W UE 44 403 obywateli Zjednoczonego Królestwa otrzymało w 2021 r. pierwsze zezwolenia na pobyt ze względu na pracę, rodzinę, edukację lub z innych powodów. Wśród nich było 8 960 pierwszych zezwoleń na pobyt ze względu na pracę i 4 959 pierwszych zezwoleń na pobyt wydanych w związku z edukacją[66].

6.2.2. Wizyty krótkoterminowe

Obecnie nie ma obowiązku wizowego w przypadku krótkoterminowych wizyt obywateli UE w Zjednoczonym Królestwie i w odwrotnym kierunku. Nie oznacza to jednak automatycznie prawa wjazdu. W rzeczywistości liczba obywateli UE, którym odmówiono wjazdu do Zjednoczonego Królestwa i w konsekwencji musieli wrócić, znacznie wzrosła wraz z końcem okresu przejściowego. Z danych opublikowanych przez Zjednoczone Królestwo w 2022 r.[67] wynika, że w 2020 r. wjazdu do Zjednoczonego Królestwa odmówiono 1 722 obywatelom UE, co stanowiło 17 % wszystkich odmów, natomiast w 2021 r. liczba ta gwałtownie wzrosła do 12 523 obywateli UE (68 % wszystkich odmów). Dla porównania liczba obywateli Zjednoczonego Królestwa, którym odmówiono wjazdu do UE w 2021 r., stanowiła zaledwie 3,2 % wszystkich odmów. W sprawozdaniu z 2022 r. sporządzonym przez Niezależnego Głównego Inspektora ds. Granic i Imigracji Zjednoczonego Królestwa stwierdzono, że

[62] https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/longterminternationalmigrationprovisional/yearendingjune2022
[63] https://ukandeu.ac.uk/what-have-we-learned-about-migration-from-the-census/
[64] https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/work-visas-and-migrant-workers-in-the-uk/
[65] https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/student-migration-to-the-uk/
[66] Brak danych dotyczących Malty i Słowacji.
[67] https://www.gov.uk/government/statistics/immigration-statistics-year-ending-march-2022/how-many-people-are-detained-or-returned

niektórzy obywatele UE chcący wjechać do tego kraju zostali poddani ściślejszej kontroli przez służby graniczne bez wystarczającego uzasadnienia[68].

7. Wnioski

Umowa o handlu i współpracy jest bardzo dobrą umową dla UE: uwzględnia ona interesy UE pod względem handlu i współpracy ze Zjednoczonym Królestwem. Jednocześnie umowa ta w pełni odzwierciedla polityczne granice, które UE i państwa członkowskie wspólnie wytyczyły w następstwie decyzji Zjednoczonego Królestwa o wystąpieniu z Unii.

Ogólnie rzecz biorąc, umowa o handlu i współpracy spełnia swoje zadanie. W 2022 r. poczyniono znaczne postępy w finalizowaniu rozwiązań instytucjonalnych i chociaż nadal istnieją wyzwania, postanowienia sektorowe umowy o handlu i współpracy są wykonywane. Większość pozostałych wyzwań dotyczy nieustannej odmowy wypełnienia przez Zjednoczone Królestwo zobowiązań prawnych wynikających z umowy o wystąpieniu. W deklaracji politycznej z Windsor z 27 lutego 2023 r. zarówno Komisja Europejska, jak i rząd Zjednoczonego Królestwa wyraziły jednak zamiar wykorzystania w przyszłości pełnego potencjału umowy o handlu i współpracy[69].

Jeżeli chodzi o zmiany w prawie Zjednoczonego Królestwa, w 2022 r. przedstawiono wiele zapowiedzi planowanych zmian. Monitorowanie przypadków, w których zapowiedzi doprowadzą do podjęcia działań legislacyjnych lub regulacyjnych w odniesieniu do zobowiązań dotyczących równych warunków działania określonych w umowie o handlu i współpracy, nadal będzie miało zasadnicze znaczenie.

Chociaż umowa o handlu i współpracy jest jedną z najambitniejszych i najbardziej kompleksowych umów tego rodzaju, to pod względem koncepcyjnym umowa ta bardzo różni się od uczestnictwa w unijnym jednolitym rynku i unii celnej. Po dwóch latach stosowania umowy o handlu i współpracy bardziej widoczne stały się skutki rozpadu głębokiej integracji gospodarczej zapewnianej przez jednolity rynek, unię celną i inne polityki wspomagające.

[68] https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1111534/An_inspection_of_juxtaposed_controls__May_June_2022.pdf

[69] https://commission.europa.eu/system/files/2023-02/political%20declaration.pdf

Załącznik 1: Posiedzenia wspólnych organów ustanowionych na podstawie umowy o handlu i współpracy przeprowadzone w 2022 r.

Wspólny organ	Data
Specjalny Komitet ds. Energii (2. posiedzenie)	30 marca 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Rybołówstwa (3. posiedzenie)	27 kwietnia 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Transportu Lotniczego (2. posiedzenie)	28 czerwca 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Koordynacji Zabezpieczenia Społecznego (2. posiedzenie)	30 czerwca 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Rybołówstwa (4. posiedzenie)	20 lipca 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Uczestnictwa w Programach Unii (2. posiedzenie)	22 września 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Energii (3. posiedzenie)	28 września 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Towarów (2. posiedzenie)	5 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Współpracy Administracyjnej w dziedzinie VAT oraz Odzyskiwania Podatków i Ceł (2. posiedzenie)	6 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Własności Intelektualnej (2. posiedzenie)	10 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Równych Warunków Działania na rzecz Otwartej i Uczciwej Konkurencji oraz Zrównoważonego Rozwoju (2. posiedzenie)	12 października 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Współpracy Organów Ścigania i Wymiaru Sprawiedliwości (2. posiedzenie)	13 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Współpracy Celnej i Reguł Pochodzenia (2. posiedzenie)	17 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych (2. posiedzenie)	19 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Usług, Inwestycji i Handlu Cyfrowego (2. posiedzenie)	20 października 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Rybołówstwa (5. posiedzenie)	21 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Barier Technicznych w Handlu (2. posiedzenie)	24 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Współpracy Regulacyjnej (2. posiedzenie)	26 października 2022 r.
Specjalny Komitet Handlowy ds. Zamówień Publicznych (2. posiedzenie)	27 października 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Bezpieczeństwa Lotniczego (2. posiedzenie)	14 listopada 2022 r.
Specjalny Komitet ds. Transportu Drogowego (2. posiedzenie)	21 listopada 2022 r.
Komitetu Partnerstwa Handlowego	1 grudnia 2022 r.
Rada Partnerstwa	--